

Laczó Zoltán Vincével *Ismeretlen ismerős* címmel Andrónyi Kolos készített interjút, mely a Magyar Katolikus Rádió *Akvarell* című kulturális ajánlóműsorában, 2009. december 7-én hangzott el.

- *Velem szemben ül Laczó Zoltán Vince, rádiónk zenei szerkesztője, akivel nap mint nap találkozunk, közös műsorunk is van, és mégis, lassan, de biztosan kiderült, hogy milyen keveset tudunk róla, rádión kívüli szakmai életéről. Talán már ebből a rövid bevezetőből is kiderült, hogy szerénységből nincs hiány, nem harsog a folyosó a nevedhez köthető zenei eseményektől, pedig vannak jócskán, és miért ne oszthatnánk ezeket meg a rádióhallgatókkal. Miért ne lehetnének kicsit büszkéek saját munkatársainkra? Kezdjük talán a legutóbbival, egy nagyváradi gyermekdarab bemutatójával, amelyhez te írtad a zenét.*

- A nagyváradi Árkádia Gyermekszínházban volt a bemutató, most 2009. október 20-án, Urbán Gyula darabja volt ez, melynek azt a címet adta, hogy Szupermese. Nagyon érdekes a darab, arról szól, hogy népmesei környezetbe megérkezik a Superman, és a Superman képviseli a superman-séget, a mai fogyasztói világ kozmopolitizmusát, és hogy ez hogy illik össze, vagy hogy nem illik össze a népmesei hagyományokkal, magával a népmesével, a népmese erkölcsiségével, erről szól a darab. Nekem azért volt nagyon jó érzés ebben a darabban dolgozni, mert ez a darab nemcsak a gyerekeknek szól, ez ugyanúgy szól a kísérőknek, a felnőtteknek, mindenki a saját szintjén vonhatja le a tanulságokat, ahogy ez egyébként az Urbán Gyula egyéb darabjaiban is mindig megjelenik.

- *Zeneileg mi volt ebben a kihívás?*

- Egyrészt népzenei motívumokat kellett keresnem, azokat felhasználnom, másrészt pedig a Superman-nek a zenéjét is meg kellett találnom, aminek illenie kellett a magyar népzenei elemekhez. Általában véve a kihívás ezekben a színházi munkákban az, hogy én megpróbálom az úgynevezett könnyűzenei stílusokban is komolyzenei igényességgel dolgozni. Pár évvel ezelőtt múltam 40 éves, és akkor elgondolkoztam ezen, hogy tulajdonképpen mit is kell csinálnom. Ez egy fontos korhatár, amikor az ember a negyedik X-hez érkezik. Akkor határoztam azt el, hogy csak olyan munkákat fogok elvállalni, aminek a műfaja, szellemisége lehetővé teszi azt, hogy komolyzenei igényességgel csináljam meg a saját részemet. Urbán Gyula darabjai természetesen ilyenek, és ezekből a darabokból, nemcsak a legutóbbiból, hanem a korábbiakból is, a nagyrészből már írtam kis kamarazenei szvitet. Ez még a jövő zenéje, hogy majd ebből a darabból is fogok írni egy koncertpódiumon bemutatható szvitet.¹

- *Pont most október 25-én volt egy nagyon fontos bemutató, amelynek már volt egy előzménye 2001-ben, de most újra elhangzott itt a Magyar Katolikus Rádióban. Erről az oratóriumi műről mesélj nekünk!*

- Hadd pontosítsak, ez október 24-én hangzott el, nagyon örülök, hogy pont a nemzeti ünnepünk után egy nappal történt, a Páholy és pódium című műsorban hallhatták a hallgatók a Millenniumi Te Deum című darabomat. Ezt a Millenniumra írtam 2000-ben, és 2001-ben volt az ősbemutatója Debrecenben, a Debreceni Filharmonikus Zenekar, a Kodály Kórus és Bőjte Sándor tenor szólista közreműködésével. Az ősbemutató érdekes módon egy spanyol vendégkarmester, Francisco Estevez vezényletével hangzott el. Aztán utána nem hangzott el

¹ Az említett szvit közben elkészült, Meseszvit címmel, a 2010-es AMT napokon, április 16-án, a Hubay Jenő Zeneiskolában hangzott el az ősbemutató.

sokáig, és véletlenül találkoztam Ella István orgonaművész-karnaggal még most a nyár elején, és valahogy ráterelődött a szó erre a darabra. Akkor neki felcsillant a szeme, és azt mondta, hogy „Nagyon jó, akkor ezt most augusztus 20-án elénekeljük a Budapesti Bach kórusral. Jó lesz?”. Mondtam, persze, hogy jó lesz, csak az a baj, hogy a zenekar nem fog beférni a templomba. „Nem baj, akkor majd írsz hozzá egy kamarazenekari kíséretet, és akkor bemutatjuk.” Hát így történt. Végülis kiderült, hogy a darab abszolút illik augusztus 20-ra, meg az is benne volt, hogy kicsit viccesen megjegyezte, hogy „Amikor legközelebb aktuális lesz 2100-ban, addigra már egyikünk sem fog élni.” Így átkerült a darab augusztus 20-ra, akkor készült belőle felvétel és a másik nemzeti ünnepünk után egy nappal hangzott el.

- *Te hol tanultad a zeneszerzést?*

- Már egészen korán elkezdtem. A családi környezetem ezt meghatározta. A nagybátyám, Laczó István hegedűművész, akkor volt zeneiskolás és zeneművészeti szakközépiskolás, amikor én egészen kicsi gyerek voltam. Tulajdonképpen nem is értem, hogy fértünk el a másfél szobában, az egyik szobában laktunk mi a szüleimmel, még akkor csak hárman, a másik szobában lakott a dédi, a nagypapámék, meg a nagybátyám, a Pisti, aki később hegedűművész lett. Most a Győri Nemzeti Színház első koncertmestere, és hát akkor ott a kiságyam mellett gyakorolta Vivalditól a Négy évszakot. Ezt azért jegyeztem meg, mert ezzel nyerte meg az Országos Szakközépiskolás Hegedűversenyt. Nagymamám is hallgatta egyfolytában a rádiót, később, amikor már iskolás voltam, csodáltam a zenei műveltségét, mert az akkori Ki nyer má-ban el szokta találni a kérdéseket, és én mindig szerettem volna annyit tudni a zenéről, mint amennyit a nagymamám tudott az egyébként 6 elemis végzettségével.

Maga a zeneszerzés úgy indult, hogy a család másik ága, az anyai ág, ott a keresztanyám volt a legidősebb testvér, még kántortanítóként végzett, és az ő gyermekei, az én unokatestvéreim is tanultak zenét. A nyarakat mindig náluk töltöttem Csornán. Amikor négy éves múltam, akkor érkezett meg a zongora, és én addig nyúztam a szintén hegedűs, most már hegedűművész unokatestvéreimet – ő Németh Zsuzsanna, a Budapesti Vonósok Kamarazenekar szólamvezetője – hogy tanítson engem zongorázni. Teljesen véletlenül a Mozart: Don Giovanniból a Pezsgő áriának egy nagyon egyszerű változatát tanultam meg először. Néztem, hogy játszik, és én megpróbáltam leutánozni, aztán valami kikerekedett belőle. De rögtön baj volt velem, mert ahelyett, hogy ezt aztán kigyakoroltam volna igazán jól, megpróbáltam inkább hasonló dolgokat kitalálni. Zsuzsi pedig volt olyan kedves, hogy ezeket lekottázta, és én szent borzadállyal néztem a pöttyöket az ötvonalas papíron, és akkor elhatároztam, hogy én is szeretnék ilyet írni majd később.

- *Megvannak még ezek az akkori szerzeményeid?*

- Nincsenek. Ezek elvesztek.

- *Magánúton végezted el a zeneszerzést? Ez egy érdekes választás lehetett.*

- Kicsit kerülőutakat végeztem. Engem egy matematika tagozatos általános iskolába írtak be, ahol a kísérleti osztályba jártam, Lénárt professzor módszerével tanultuk a matematikát heti tíz órában. Amikor másodikban a helyi zeneiskolából kijöttek tehetségeket keresni, akkor rögtön elkezdtek a szüleimet bombázni levelekkel, hogy ezt a fiút azonnal be kell íratni. A szüleim úgy döntöttek, hogy mégsem íratnak be, látva, hogy milyen nehézségekkel küzd a nagybátyám, meg az unokatestvéreim, több is volt, akik zenét tanultak.

Így egy darabig ez abbamaradt, viszont mivel akkor még tényleg Kodály országában éltünk zenei szempontból, ebben a matematika tagozatos általános iskolában működött három zenekar. Volt egy alsó tagozatos zenekar, ahol melodica nevű hangszereken, meg xilofonokon játszottunk, és volt két felső tagozatos zenekar, az egyik furulyazenekar, én ott tanultam furulyázni, és volt egy nagyzenekar, meg természetesen énekkar is. Én mindegyiknek tagja voltam. Hadd említsem meg áldott emlékű Kulacs Béla tanár urat, aki az énektanár volt, és aki ezeket szervezte, vezette. Ő például szervezett nekünk zenei szakkört és például zongorát tanulni ötödikes koromban nála kezdtem, az első három év anyagát nem zeneiskolai keretek között tanultam. Ugyanúgy ötödikes koromban kezdtem el gitározni is, azt teljesen a saját elhatározásomból. Addig nyúztam a szüleimet, amíg 250 forintért vettek nekem használtan egy gitárt. Ez akkor nem volt nagyon nagy pénz, de azért kevés sem, és akkoriban a térre nemcsak focizni jártunk, hanem időnként gitározni is, és amikor már el tudtam játszani a Felkelő nap házát, akkor bevettek a nagyfiúk és velük együtt játszhattam. Hát ez egy fantasztikus dolog volt. Aztán persze később lettek tanárain is, sőt klasszikus gitárt is kezdtem tanulni. Zeneiskolába későn, 13 éves koromban jelentkeztem Győrben, ahonnan származom. Ennek pedig az volt az oka, hogy volt egy atyai jóbarátom, Bednárik Dénes atya, aki annak ellenére, hogy ő hatvan éves volt, én pedig tizenhárom, konzekvensen a barátjának nevezett. Sajnos már másfél évtizede nincs köztünk. Szóval ő mondta, hogy „kedves barátom, hogyha te valóban zenész akarsz lenni, akkor pedig nincs más út, be kell lépni a hivatalos zeneoktatásba és el kell kezdeni rendesen tanulni.” Erre elmentem a győri zeneiskolába. Akkor még létezett olyan, hogy rövid tanszak.

- *Az mit jelent?*

- Három év alatt el lehetett végezni néhány tanszakot, voltak ilyen rézfúvós tanszakok és a fuvola, oboa, nagybőgő. Tehát én bementem a zeneiskolába, de nem mondhatom, hogy tárt karokkal fogadtak, először azt mondták, hogy én már túl idős vagyok ahhoz, hogy zeneiskolába járjak. „De én nagyon szeretném – mondtam. Foglalkoztál-e már hangszerrel? – kérdezték.” Mondtam, hogy zongorából elvégeztem már három évnnyi anyagot, gitározni is tudok valamicskét. Erre elsötétült az arcuk, hogy a gitár egy komolytalan hangszer, ebben a zeneiskolában ilyen sohasem lesz. (Megjegyzem zárójelben, hogy azóta, az idei tanévben három gitártanár is tanít ugyanott.) A zongorát nem választhattam, mert nem volt otthon zongoránk és nem számított, hogy volt lehetőségem máshol gyakorolni, viszont azt javasolták, hogy válasszam az egyik rövid tanszakot, ha mindenáron zeneiskolába szeretnék járni, akkor választhatom a fuvolát, vagy a bőgőt. Furulyázni már furulyáztam, emiatt a fuvolához nem volt túl sok kedvem, a bőgőzés viszont megragadta a fantáziámat. Annyit tudtam, hogy a bőgő négy húrja ugyanaz egy oktávval mélyebben, mint a gitár alsó négy húrja, ezért úgy gondoltam, hogy a hangok megtanulását így nem kell a legelejéről kezdenem, a vonózást pedig valahogy majdcsak megtanulom. Így kezdtem el bőgőzni. Rengeteg gyakorlással végülis egy év alatt sikerült elsajátítanom a három év anyagát.

- *És hogyan jutottál a jazz zenétől a komolyzenéig?*

- Először, hogy hogyan jutottam a jazz zenéhez, az is egy érdekes dolog... A komolyzene az adott volt. Persze volt bennem egy kettősség, mert gitározni továbbra is gitároztam, sőt ekkor már basszusgitározni is elkezdtem, és különféle együttesekben is játszottam, így az akkori beat-zene, a könnyűzene is benne volt az életemben, bőgősként pedig volt módom iskolai kamarazenekarban játszani. Ott játszottam először az Albinoni

Adagio-t, vagy a Bach Air-t, meg a hasonló alapműveket.² Nem zeneszerzés szakra jártam, de ismertem a győri konziban, hogy miket tanulnak a zeneszerző szakosok, és mi ennek a kimenetele. Akkor még sokkal inkább az aleatorikus, meg szeriális, meg ilyen jellegű irányzatok uralkodtak, és akkor én úgy döntöttem, hogyha ezt nevezik manapság zeneszerzésnek, akkor én nem akarok zeneszerző lenni. Hiába jellemzi ez a huszadik századot, nekem mindehhez semmi közöm. Közismereti tanulmányomat a győri Révai Gimnáziumban végeztem, itt volt egy évfolyamtársam, aki festőnek készült – Radosza Attila festőművész most már – ő adta nekem az első jazz felvételeket még hagyományos magnószalagon. Ez akkor revelációként hatott rám. Felfedeztem egy műfajt, ami jellegzetesen huszadik századi zene, nem könnyűzene, hanem valami más, amiben együtt van a zeneszerzés és az előadóművészet. Hamarosan megtudtam, hogy van Magyarországon arra lehetőség, hogy jazzt tanuljon az ember, és ebből előadóművészi végzettséget szerezzen. Ekkor úgy döntöttem, hogy én ezt szeretném tanulni, ezt szeretném csinálni. Így lettem jazz zenész, bár a szó igazi értelmében vett jazz zenészként valójában elég keveset játszottam.

- *Ugye egy zeneszerzőnek az a legnagyobb ünnep, ha kezébe veheti a végterméket, tehát, ha lemez formátumban a végtermék meghallgatható. Neked hogy áll ez az ügy?*

- Szerencsére itt a rádióban elég sok felvételem összegyűlt már, szerzői lemezem még nem jelent meg, de vannak már olyan CD-k amelyeken az én kompozícióm is szerepelnek. Emellett szerencsére elég rendszeresen elhangzanak hangversenyeken is a darabjaim.³

- *Az életrajzodban olvastam, hogy kaptál egy bostoni ösztöndíjat, egy zeneszerzői ösztöndíjat 1994-ben. Nagy dolog volt megkapni ezt?*

- Ehhez az tartozik, hogy előtte volt nekem egy tíz éves zenész pályám. 1984-ben kerültem be a Rock Színház zenekarába, ami szintén egy fantasztikus dolog volt. Teljesen véletlenül ott voltam 1980-ban, 16 évesen a Margitszigeten, amikor a Rock Színház megalakult, és az Evitát bemutatták Várkonyi Mátyás vezényletével. 1981-ben pedig a Sztárcsinálókat, az első magyar rock operát Győrben mutatták be és ott voltam az ősbemutatóján. Már Budapesten tanultam, 1984-ben, három évvel később, amikor az egyik tanárom⁴ említette, hogy volna-e kedvem elmennem helyettesíteni őt a Rock Színház egyik próbáján? Odamentem a megadott időben a József Attila Színházba, ahol kiderült, hogy szó sincs próbáról, nemsokára szombat délutáni előadás kezdődik. Megdöbbenve láttam, hogy a közönség kezd gyülekezni, nekem fogalmam sincs, hogy mit fogunk játszani, a zenekar is gyülekezik, kotta sehol. Végül hozták a kottát, éppencsak villámgyorsan átfutottam, és Várkonyi Matyi pálcája lendült, és kezdődött az előadás. Közben sajnáltam a közönséget, hogy én nem tudom, mit fogok játszani öt perc múlva, de ők ezért fizettek, de ez a megfeszített koncentráció kihozott belőlem valami olyat, mivel sikerült saját magamat felülmúlnom. Tulajdonképpen akkor még nem tudtam annyira zenélni, de Várkonyi Matyi az előadás után odajött hozzám és megkérdezte, hogy lenne-e kedvem ide szerződni. Így kerültem a Rock Színházba, majd a későbbiekben egyéb más zenés színházakba, de végülis a Rock Színházban váltam profi zenésszé. A zenészpályám úgy nagyjából a kilencvenes évek

² Itt is előfordult, hogy írtam egy ezekhez hasonló kis művecskét a kamarazenekarnak. Azért csak egyet, mert elrémültem a rengeteg kottáírástól, amivel ez járt.

³ Leggyakrabban az Alkotó Muzikusok Társaságának hangversenyein.

⁴ Balázs Gábor

elejére lecsengett, úgy éreztem, hogy minden fontos dolgot megtanultam, minden lényeges darabot eljátszottam, mindent el tudok játszani, amit szeretnék, de legtöbbször olyanokat kell játszanom, amit nem szeretek túlságosan, nem feladat, és nem is érdekel különösebben.⁵ Azért azt hadd mondjam el, hogy a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Jazz Tanszakán, amikor én jártam, zeneszerzés szak még nem volt, az ha jól tudom, csak '91-ben indult, de a hangszerelést fel lehetett venni és én azt Friedrich Károlynál el is végeztem. '90-ben lett egy munkám, a Jónás könyve című rock operát kellett hangszerelnem, amit azért mertem elvállalni, mert egy pillanatig nem hittem benne, hogy azt valaha is el fogja játszani bárki, aztán '91-ben a Tavaszi fesztiválon mégiscsak bemutatták Králik János vezényletével, és Varga Miklós énekelte a címszerepet.⁶ Számomra is meglepően, olyan jól szólt a darab, hogy én ezt figyelmeztetésnek éreztem, hogy ezt a jövőben komolyan kell vennem, ezen a vonalon kell tovább tanulnom.

Ezután vettem egy mély lélegzetet és – mivel az úgynevezett „modern zene” továbbra sem tartozott az általam vállalható kategóriák közé – nem a Zeneakadémia zeneszerzés szakára jelentkeztem, hanem elküldtem a pályázatomat Bostonba, és ezután nyertem felvételt a Berklee College of Music-ba. Nagyon-nagyon boldog voltam egészen addig, amíg az amerikai Bevándorlási Hivatal levele meg nem érkezett, amiben kaptam egy tételes elszámolást arról, hogy mennyibe fog kerülni a kintlétem a következő évben. Ebből tudtam meg, hogy az ösztöndíjam és a tanulmányaimhoz szükséges összeg között – az akkori árfolyamon – kb. egymillió forintnak megfelelő dollár különbség van. Ezt gyorsan elő kellett volna teremtenem, hogy beíratkozhassak, de ez nem sikerült. Ez akkor egy garzonlakás ára volt, és nem akadt alapítvány, ami támogatott volna. Így csak egy Londonban tartott rövidebb kurzuson vehettem részt '95-ben, ami szintén nagyon tanulságos volt, de sajnos zeneszerzői diplomát nem adott. Persze a tudásomat azért igyekeztem bővíteni, teljesen véletlenül találkoztam Bogár István tanár úrral, akinél aztán magánúton tanultam zeneszerzést, ami szintén nagyon hasznos és szükséges volt. Tőle sikerült megtanulnom a szakma összes fontos alapvetését, többek között az ellenpontot, a klasszikus formatant, meg egyebeket, azán az ő javaslatára végeztem el a fúvószenekari karmesterképzőt, ahol partitúraolvasást és hangszerelést tanított.

Azt hiszem, a kilencvenes évek közepétől számíthatom, hogy profi módon művelem a zeneszerzést. A szakmai indulásomat 1995 decemberétől számítom, ekkor volt a Zeneakadémia nagytermében az első olyan ősbemutatóm, amire máig büszke vagyok. Ez Radnóti Miklós: Éjszaka című versének a hatszólamú kórusmű formában történt megzenésítése, amit a Zeneakadémia kórusa Lovas Gabriella vezényletével adott elő.

- *Végül még essen pár szó a mostani bemutatókról!*

- Abban a szerencsében volt részem, hogy volt az életemben két év 1996 és 97-ben, amikor a Vi-Dok Palota Stúdió keretében voltam filmzeneszerző, és meg tudtam élni a zeneszerzésből. Ez azonban azzal járt, hogy egyik film követte a másikat, és kizárólag filmzenéket szerezhettem, semmi másra nem volt se időm, se energiám, és aztán amikor a Szív TV, meg az M-Sat – ahol a filmeket, sorozatokat megrendelték, bemutatták – csődbe

⁵ Sajnos abban a zenés színházi közegben, ahol szénész pályám nagy részét töltöttem, igen ritkán volt alkalmam a zeneirodalom remekműveinek eljátszására.

⁶ 2001-ben CD is készült belőle. A felvételen Malek Miklós vezényelt.

ment, akkor ez a munkalehetőségem megszűnt, ezért el kellett mennem zeneiskolai tanárnak. Ebből az adódott, hogy egyre kevesebb bemutatkozási lehetőségem nyílt, főleg az ezredforduló után. Ezen mindenképpen változtatni kellett, ezért – kissé a környezetem noszogatására is – kiléptem a magányos farkas státuszból, csatlakoztam a Magyar Zeneszerzők Egyesületéhez és az Alkotó Muzsikusok Társaságához. Ennek köszönhetően az AMT koncertjein az utóbbi időben rendszeresen elhangzanak az én kamarazenei műveim is.

- *A rádió mellett egyébként van időd zenét szerezni? Mennyi időd van, hiszen van családot is, gyermekeid...*

- A gyermekeim úgy vannak szoktatva, hogy amikor én zenét szerzek, akkor megpróbálnak nem zavarni. Néha azért van egy kis lelkiismeretfurdalásom, hogy miért nem vagyok velük többet. A rádió mellett most már azért van némi időm. Amikor indultunk, akkor éjjel-nappal bent voltunk, az egy nagyon nehéz időszak volt, így az első évben a komponálás eléggé háttérbe szorult, de aztán normalizálódott az itteni munka és azóta kialakult, hogy mikor szerezhetek zenét. Szerencsére itt a rádióban is kaptam nagyon szép feladatokat, amikor még Nagy Gáspár volt a Kulturális Szerkesztőség vezetője, sokszor volt alkalmam hangjátékokhoz, mesejátékokhoz kísérőzenét írni.

- *További jó munkát kívánok itt a Katolikus Rádióban neked, remélem, hogy a továbbiakban is erősítéd rádióink zenei csapatát.*